

Dnr SU 308-0613-15
YTTRANDE
2015-11-18

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet SOU 2015:52 Rapport från Bergwallkommissionen

Sammanfattning

Vi anser att kommissionen gjort en mycket grundlig granskning och presenterar en föredömligt nyanserad analys. Kommissionen lyfter fram de brister som kan anses strukturella, och det är dessa som ligger till grund för utredningens förslag vilka genomgående är välgrundade. Psykologiska institutionen välkomnar särskilt förslaget rörande kvalitetssäkring av sakkunnigutlåtanden.

Utredningen visar respekt för de aktuella rättsprocessernas komplexitet och de utmaningar som rättsväsendet och vården har ställts inför. Med denna förståelseram har man iakttagit ett flertal bristfälliga ageranden som i olika grad bidragit till att Sture Bergwall dömdes för åtta mord.

Kommissionen drar slutsatsen att objektivitetsprincipen i flera fall har frångåtts under brottmålsprocesserna. Flera nyckelpersoner bibehöll sina roller genom en lång rad utredningar. Vi delar kommissionens slutsats att detta inte enbart strider mot gällande jävsregler, utan de facto har varit till allvarligt men för objektiviteten. I betänkandet hänvisar man till att grupptänkande, strävan efter samsyn och konfirmationsbias har utvecklats och befästs över tid, en slutsats som är förenlig med psykologisk vetenskap. Att objektivitetsprincipen kunnat frångås beror även på frånvaro av granskning av utredningsarbete och åtalsbeslut, dvs. på strukturella brister i rättsväsendet. Kommissionens slutsats är att objektivitetsprincipen måste ges ett starkare skydd, och vi ställer oss positiva till de överväganden och förslag man lämnar i kapitel 14, avsnitten 2-4. Psykologiska institutionens vill betona vikten av att utbildning och riktlinjer för utredningsarbete i brottmål bygger på bästa tillgängliga vetenskapliga grund. Att ge Polishögskolan en mer akademisk inriktning vore ett givet steg, liksom att ge Polismyndigheten i uppdrag att överväga om stödet till metod- och kunskapsutveckling är rätt avvägt.

Psykologiska institutionen

Kommissionen pekar på behovet av förstärkt kunskapsförsörjning inom rättspsykiatri (14.7). Vi ställer oss bakom denna slutsats, liksom förslagen att Vetenskapsrådet och Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) ges särskilda regeringsuppdrag för att tydliggöra kunskapsläget och identifiera behov och förbättringsmöjligheter.

Vi anser det mycket angeläget att utveckla ett system för kvalitetssäkring av sakkunnigutlåtanden, och välkomnar kommissionens förslag att denna fråga ska utredas vidare (14.6). Den är av yttersta vikt både för rättssäkerheten, och för att säkerställa att sakkunnigas utsagor verkligen är vetenskapligt välgrundade. Idag är det ovanligt att ett sakkunnigytrande blir föremål för kritisk granskning; denna brist är generell och alltså på intet sätt unik för de rättsprocesser som rör Sture Bergwall.

I de aktuella rättsprocesserna har vi noterat att Falu tingsrätt i de fällande domarna för mordet på Trine Jensen respektive Gry Storvik fäste vikt vid ett ”test” som utförts vid Psykologiska institutionen av sakkunnige professor Sven-Åke Christianson. Enligt båda domarna visar ”testet” att Bergwall ”har haft tillgång till avsevärt fler faktauppgifter än vad som publiceras i tidningarna”, vilket skulle stödja att han begått de gärningar som åklagaren påstått. Utan att ta ställning i skuldfrågan vill vi hävda att det inte finns något som helst *vetenskapligt* stöd för att dra en sådan slutsats baserat på den aktuella undersökningen. Motsvarande kritik har framförts av docent Rickard Sjöberg (utlåtande 2011-03-23), som anlätades av Bergwalls juridiska ombud Thomas Olsson i samband med resningsansökningarna. Exemplet understryker behovet av ett system för kvalitetssäkring av sakkunnigutlåtanden.

Yttrandet har utarbetats av undertecknade.

Stockholm dag som ovan

Håkan Fischer

Professor, prefekt

Ann-Charlotte Smedler

Professor, f.d. prefekt (t.o.m 150731)

Psykologiska institutionen